

ปัจจัยภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน
ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
Leadership Factors Affecting the Performance of the Village Headman
in Suan Phueng District Ratchaburi Province

พิสิฐพล สุตันทวิบูลย์¹,
รังสรรค์ อินทน์จันทน์² และ สมเกียรติ เกียรติเจริญ³
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2,3}
Pisitpon Sutanthavibul¹,
Rungsun Ingun² and Somkiet Kietjareon³
Maha Sarakham Rajabhat University^{1,2,3}
Corresponding Author, Email: Pisitpon_sut@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 2) ศึกษากระบวนการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 3) ศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และ 4) ศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีข้อมูลทะเบียนราษฎรอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และมีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 396 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับมาก 2) ผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับปานกลาง 3) ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

* ได้รับบทความ: 1 ตุลาคม 2565; แก้ไขบทความ: 22 พฤศจิกายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 25 มีนาคม 2566

จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านความรู้ความสามารถและด้านกายภาพ และ 4) ผู้ใหญ่บ้านควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ควรมีช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารจากประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบหลากหลายช่องทาง ควรมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย และหลากหลายช่องทาง จำเป็นต้องประกอบอาชีพและใช้ชีวิตประจำวันในพื้นที่หมู่บ้านที่ตนเองรับผิดชอบเป็นหลัก และควรมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงควบคู่ไปกับภาวะผู้นำ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; การปฏิบัติหน้าที่; ผู้ใหญ่บ้าน

Abstract

The objective of this study are 1) To study the leadership factors of the village headmen in Suan Phueng District Ratchaburi Province. 2) To study the performance of village headman in Suan Phueng District Ratchaburi Province. 3) To study the leadership factors that affect the performance of the village headmen in Suan Phueng District Ratchaburi Province and 4) To study the recommendations to increase the efficiency of the village headman performance in Suan Phueng District Ratchaburi Province. Collected data by questionnaires with 396 voter of Suan Phueng District Ratchaburi Province. Multistage randomization, hierarchical randomization and simple randomization. Descriptive statistics and multiple regression-type reference statistics were used.

The study found 1) The level of leadership factors of the village headmen in Suan Phueng District Ratchaburi Province were high level. 2) The performance of village headman in Suan Phueng District Ratchaburi Province were medium level. 3) The leadership factors that affect the performance of the village headmen in Suan Phueng District Ratchaburi Province. and 4) The village headman should develop himself to be a knowledgeable and ability to use technology, should be a variety of channels for receiving information from people in responsible areas, should be modern public relations channels. and a variety of channels, Occupation and living in the village area and the village headman should be transformational leadership with leadership.

Keywords: Leadership; Performance; Public Service

บทนำ

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งสถาบันที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนาน อีกทั้งมีความใกล้ชิดกับประชาชน เป็นจุดเชื่อมประสานระหว่างตัวแทนของภาครัฐจากส่วนกลาง ภูมิภาคกับประชาชนในแต่ละพื้นที่และยังเป็นกลไกที่สำคัญของภาครัฐในการดำเนินการนโยบายต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับหมู่บ้านซึ่งถือว่าเป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดของการบริหารราชการแผ่นดินในประเทศไทยมีอำนาจการปฏิบัติหน้าที่ในท้องที่ของตนเองตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2557 โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านถือได้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองพื้นที่ที่สำคัญของกระทรวงมหาดไทย เป็นเจ้าหน้าที่ด่านหน้าในการดำเนินการตามภารกิจของกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของกระทรวง “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้บรรลุตามภารกิจของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยทั้งประเทศ (กรมการปกครอง, 2558 : 72-74)

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบกำกับ ดูแล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพในการทำงานให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีความมั่นใจในการทำงาน สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและผู้ช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะเป็นที่ยอมรับหรือได้รับความศรัทธาจากประชาชนมากน้อยเท่าใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับกำลังความสามารถในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้แก่ประชาชน ดังนั้น การพัฒนาหมู่บ้านที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีฐานะเป็นผู้นำ จะต้องเป็นผู้ที่มีสมรรถนะและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในระดับสูง เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิผลซึ่งจะช่วยให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านในทางบวก

การประเมินการปฏิบัติงานมีประโยชน์ต่อองค์กรในหลายประการ เนื่องจากการช่วยให้พนักงาน (ผู้ถูกประเมิน) ได้มีโอกาสพูดคุยปรึกษาหารือ ตลอดจนให้เหตุผลในเรื่องของการทำงานของตนเองว่าทำไม (หรือเหตุใด) ตนจึงปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานหรือตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ หรือหากทำไมไม่ได้เป็นเพราะอะไร กับผู้บังคับบัญชา (ผู้ประเมิน) เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนซึ่งกันและกัน การประเมินการปฏิบัติงานจึงเป็นเครื่องมือและเป็นแนวทางให้กับผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาแยกแยะจุดเด่น และจุดอ่อนของผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อใช้วางแผนในการพัฒนาความรู้ความสามารถให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนี้การประเมินการปฏิบัติงานยังเป็นแนวทางในการพิจารณาในเรื่องค่าตอบแทนและผลประโยชน์สำหรับพนักงานอีกด้วย (อรรถศักดิ์ คงศาสน์, 2549)

ดังนั้นกรมการปกครองจึงกำหนดแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามเงื่อนไขแห่งพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ที่กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีอายุครบหกสิบปี และไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ที่ตามมาตรา 14 (11) ซึ่งมีการดำเนินการอย่างน้อยทุก 5 ปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

โดยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินได้กำหนดให้ราษฎรในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านด้วย ซึ่งการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ต้องการประเมินขีดความสามารถที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุสัมฤทธิ์ผล

แต่อย่างไรก็ตามยังคงพบปัญหาในการประเมินผลปฏิบัติงานในหลายประเด็น ได้แก่ ผู้ประเมินขาดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่สำคัญ และเกี่ยวข้องกับพนักงานผู้ถูกประเมิน มาตรฐานในการทำงานที่จะใช้เป็นตัววัดผลสำหรับการประเมินไม่ชัดเจน ผู้ประเมินไม่ได้ให้ความสำคัญกับการประเมินผลอย่างจริงจัง ผู้ประเมินขาดทักษะในการประเมินผล ผู้ถูกประเมินไม่ได้รับทราบผลการประเมินของตนเอง และที่สำคัญผู้ใหญ่บ้านบางรายมีผลการประเมินในด้านของภาวะผู้นำที่เป็นสมรรถนะที่สำคัญของผู้นำชุมชนอยู่ในระดับไม่น่าพึงพอใจ โดยภาวะผู้นำนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งของผู้นำชุมชนในการโน้มน้าวให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและการกำหนดทิศทางการพัฒนาหมู่บ้านชุมชน และที่สำคัญหากผู้นำชุมชนมีภาวะผู้นำเป็นที่น่าเคารพยกย่องนับถือของประชาชนในหมู่บ้านชุมชนแล้วก็จะส่งผลให้สามารถเป็นตัวกลางในการจัดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มานำเสนอระดับภาวะของผู้นำว่ามีความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านมากน้อยเพียงใด และที่สำคัญข้อมูลที่ได้นั้นเป็นการสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ต่อระดับภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ของตนเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีข้อมูลทะเบียนราษฎรอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และมีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 34,245 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีข้อมูลทะเบียนราษฎร์อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และมีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 396 คน โดยการหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973 : 727) ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้าน ตอนที่ 3 การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจาก นายอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แต่งตั้งผู้ช่วยผู้วิจัย และมอบหมายให้ผู้ช่วยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่าง

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ สำหรับสถิติที่ใช้บรรยายลักษณะและทิศทางข้อมูลของภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้าน และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น พหุคูณโดยนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Multiple Regression)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม ได้ดังนี้

1. ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 84.34 มีอายุ 51-60 ปี จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 57.32 มีส่วนใหญ่มัธยมศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53.54 มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาทต่อเดือน จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 71.72 และมีอาชีพเกษตรกร จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.40

2. ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3.99) โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านสังคม (4.14) รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพ (3.95) ด้านกายภาพ (3.95) และด้านความรู้ความสามารถ (3.90) เมื่อนำมาทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี รายด้าน และ รายข้อคำถาม ดังนี้

2.1 ด้านสังคม พบว่าอยู่ในระดับมาก (4.14) เมื่อพิจารณารายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ข้อคำถามผู้ใหญ่บ้านมีความสามารถในการเป็นคนกลาง ในการจัดการปัญหา ข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ (4.22) ข้อคำถามผู้ใหญ่บ้านมีความสามารถ

ในการสร้างความร่วมมือกับประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนเข้ามาร่วมพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน (4.14) และ
ข้อคำถามผู้ใหญ่บ้านมีความสามารถในการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมพัฒนาหมู่บ้าน/
ชุมชน (4.07)

2.2 ด้านบุคลิกภาพ พบว่าอยู่ในระดับมาก (3.95) เมื่อพิจารณารายข้อคำถาม โดยเรียงลำดับ
ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ข้อคำถามผู้ใหญ่บ้านมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ให้เป็นปกติ
แม้พบกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง (4.09) ข้อคำถามผู้ใหญ่บ้านมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับ
สถานการณ์ที่หลากหลาย เช่น ในบทบาทผู้นำชุมชน ในบทบาทเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น (3.91) และ
ข้อคำถามผู้ใหญ่บ้านมีความพยายามและความตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จ (3.86)

2.3 ด้านกายภาพ พบว่าอยู่ในระดับมาก (3.95) เมื่อพิจารณารายข้อคำถามโดยเรียงลำดับ
ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ข้อคำถามผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง พร้อมปฏิบัติหน้าที่
ตลอดเวลา (4.27) ข้อคำถามผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสาร พูดจาชัดเจน ไพเราะ น่าเชื่อถือ
(3.92) และข้อคำถามผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่แต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีความน่าเชื่อถือ (3.66)

2.4 ด้านความรู้ความสามารถ พบว่าอยู่ในระดับมาก (3.90) เมื่อพิจารณารายข้อคำถาม
โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ข้อคำถามผู้ใหญ่บ้านมีความสามารถในการสื่อสารข้อมูล
ของหมู่บ้านให้กับประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ (4.05) ข้อคำถามผู้ใหญ่บ้านมีความสามารถในการตัดสินใจ
แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน/ชุมชน (3.93) และข้อคำถามผู้ใหญ่บ้านมีความรู้ความสามารถรอบด้าน
เช่น การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน การสร้างรายได้ให้กับหมู่บ้าน (3.72)
 เป็นต้น

3. ตอนที่ 3 ผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.54) เมื่อพิจารณา
รายข้อคำถามพบว่า การรณรงค์ให้เล่นการพนันในหมู่บ้าน เช่น งานศพ หรือบ่อนการพนัน มีค่าเฉลี่ย
สูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด (3.98) ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การติดตามผลและให้ความช่วยเหลือ
ผู้ติด ผู้เสพยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟู เช่น การส่งเสริมอาชีพ ทางการเงินให้ทำ อยู่ในระดับปานกลาง
(3.19)

4. ตอนที่ 4 ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม (X3) (P-Value = 0.000) ด้านความรู้ความสามารถ
(X2) (P-Value = 0.000) และด้านกายภาพ (X4) (P-Value = 0.000) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.05 โดยส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 50.6 ($R^2_{adj} = 0.501$) และมีค่าความคลาดเคลื่อน
มาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.237

สามารถนำค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของปัจจัยพยากรณ์มาสร้างสมการพยากรณ์การปฏิบัติ
หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในรูปสมการคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$Y = -0.335 + 0.911(X_3) + 0.429(X_2) - 0.429(X_4)$$

และสามารถสร้างสมการการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Y = 0.726(X_3) + 0.422(X_2) - 0.390(X_4)$$

5. ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ใหญ่บ้านควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เนื่องจากภารกิจในปัจจุบันมีความจำเป็นต้องใช้ความสามารถนี้ร่วมด้วย เพราะหากไม่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง บางครั้งข้อมูลที่รายงานอาจมีความคลาดเคลื่อนได้

2. ผู้ใหญ่บ้านควรมีช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารจากประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบหลากหลายช่องทาง เพื่อให้ประชาชนติดต่อประสานงานหรือแจ้งข่าวสารได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

3. ผู้ใหญ่บ้านควรมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยและหลากหลายช่องทาง เนื่องจากในปัจจุบันประชาชนในอำเภอสวนผึ้งเริ่มมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากการเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว การจะรอฟังจากวิธีปกติ เช่น ประชาคมหมู่บ้าน เสี่ยงตามสาย เป็นต้น อาจไม่ตอบสนองความต้องการเพียงพอ

4. ผู้ใหญ่บ้านมีความจำเป็นต้องประกอบอาชีพและใช้ชีวิตประจำวันในพื้นที่หมู่บ้านของตนเอง รับผิดชอบเป็นหลักเพื่อให้ประชาชนหรือผู้ที่ต้องการติดต่อสามารถได้อย่างทันเวลาที่กำหนด

5. ผู้ใหญ่บ้านควรมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงควบคู่ไปกับภาวะผู้นำด้วย เนื่องจากสถานการณ์และสภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สามารถนำมาสู่การอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีมีปัจจัยภาวะผู้นำโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้นำชุมชนระดับหมู่บ้านที่ตนเองอาศัยอยู่นั้นเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ ค่อนข้างสูง และในอีกแง่หนึ่งก็คือผู้ใหญ่บ้านเองเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ และพร้อมที่จะเป็นผู้นำในระดับหมู่บ้าน โดยอาจเป็นผลมาจากปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใหญ่บ้านเองที่ได้รับมาตั้งแต่กำเนิด ตามแนวคิดที่ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยของของ ธร สุนทรยาสูตร (2551) ที่กล่าวว่า บุคคลบางคนเกิดมาพร้อมกับลักษณะบางประการที่จะช่วยสนับสนุนให้เขาเป็นผู้นำได้ ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ความรู้และความสามารถ คุณลักษณะด้านสังคม และคุณลักษณะด้านกายภาพ หรือการส่งเสริมจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมของหน่วยงานที่รับผิดชอบ หรือการศึกษาจากผู้ใหญ่บ้าน

รุ่นก่อน ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของปณิวิช ศรีกุล และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี และพบว่าภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยงานวิจัยของอัมรินทร์ พานัด (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปในแนวทางเดียวกัน แต่ไม่สอดคล้องกัน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีการปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีสาเหตุของผลการปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ที่เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่รับผิดชอบหลากหลาย อีกทั้งยังมีหน่วยงานราชการและเอกชนเข้ามาประสานงานการดำเนินงานกิจกรรมในพื้นที่หมู่บ้านอีกด้วย การดำเนินงานบางด้านที่ผู้ใหญ่บ้านมีความเห็นว่ามันไม่สำคัญ จึงมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้อปฏิบัติอื่น ๆ แต่ที่ผลยังอยู่ในระดับปานกลางเป็นเพราะผู้ใหญ่บ้านต้องมีการประเมินการปฏิบัติงานจากนายอำเภอซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินผลของเฉลิมพรหม อธิยาภรณ์ (2558 : 70) ที่ให้ความหมายของการประเมินผลไว้ว่า หมายถึง การเปรียบเทียบระหว่างผลการดำเนินงานตามภารกิจกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานและยอมรับได้เป็นเครื่องตัดสินความสำเร็จในการดำเนินการกิจ เพราะหากผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติงานไม่สำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนดก็ไม่สามารถปฏิบัติงานเป็นผู้ใหญ่บ้านได้ต่อ แต่ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของศุภิสรา ธารประเสริฐ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม และพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แต่สอดคล้องกับผลการวิจัยของปณิวิช ศรีกุล และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี และพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยภาวะผู้นำส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

(1) ด้านสังคม ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารและการเข้าหาสังคมของผู้ใหญ่บ้านเป็นสิ่งจำเป็น ด้วยความเป็นผู้นำจึงต้องเข้าถึงประชาชนสามารถสื่อสารข้อราชการและรับฟังปัญหาของประชาชนอย่างเข้าใจ ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของอัมรินทร์ พานัด (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ในอำเภอโพธารณบุรี จังหวัดนครพนม และพบว่าภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านคุณลักษณะทางสังคม มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพธารณบุรี จังหวัดนครพนม

(2) ด้านความรู้ความสามารถ ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แสดงให้เห็นว่า ผู้ใหญ่บ้านจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถรอบด้านเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ดี ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของอัมรินทร์ พานัด (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอโพธารณบุรี จังหวัดนครพนม และพบว่าภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านสติปัญญา มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพธารณบุรี จังหวัดนครพนม

(3) ด้านกายภาพ ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แสดงให้เห็นว่าประชาชนไม่ได้คำนึงถึงลักษณะทางกายภาพของกำนันผู้ใหญ่บ้านและลักษณะทางกายภาพที่ดี ไม่ได้ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่เสมอไป ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัมรินทร์ พานัด (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอโพธารณบุรี จังหวัดนครพนม และพบว่าลักษณะทางกายภาพไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพธารณบุรี จังหวัดนครพนม

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัจจัยภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 อำเภอสนับสนุนให้ผู้ใหญ่บ้านพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอยู่เสมอ และทางหน่วยงานที่เป็นต้นสังกัดคือกรมการปกครองอาจมีการจัดทำชุดความรู้ส่งเสริมให้ผู้ใหญ่บ้านได้เข้ามาศึกษาทั้งแบบอบรมปกติและอบรมออนไลน์

1.2 อำเภอต้องสนับสนุนให้ใช้ข้อดีภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้าน ด้านสังคม มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกของประชาชนในพื้นที่ การสร้างเครือข่ายในการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น

1.3 อำเภอต้องสนับสนุนให้ผู้ใหญ่บ้านมีการปรับแนวทางการดำเนินงานโดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วยให้ความช่วยเหลือผู้ติด ผู้เสพยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟู เช่น การส่งเสริมอาชีพ หางานให้ทำ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากยังมีปัจจัยพื้นฐานนอกจากปัจจัยด้านภาวะผู้นำอีกมากที่เป็นตัวแปรอิสระที่สำคัญ เช่น สภาพพื้นที่ จำนวนประชากร เป็นต้น

2.2 ควรมีการเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นผู้ใหญ่บ้านเอง เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายโดยตรง และข้อมูลในส่วนนี้สามารถสะท้อนไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ใหญ่บ้าน คือ กรมการปกครอง ในการส่งเสริมภาวะผู้นำด้านต่าง ๆ ของผู้ใหญ่บ้านเพื่อส่งเสริมให้ผู้ใหญ่บ้านมีผลการปฏิบัติหน้าที่สูงขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัว ขึ้นอยู่กับบริบทของสังคม และบทบาทภารกิจของผู้นำในช่วงเวลานั้น ภาวะผู้นำจึงไม่มีรูปแบบที่ตายตัวแต่มีเป้าหมายเดียวกันคือ นำพาองค์กรให้เดินไปข้างหน้า และเกิดผลงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้น ผู้นำจึงต้องมีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ และมีหลักการ หรืออุดมการณ์ในการทำงานโดยยึดมั่นกับผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก สำหรับองค์ความรู้ หรือความสามารถในการทำงาน รวมถึงรูปแบบการทำงานตามแนวคิดเชิงวิชาการ จะแปรผันไปตามสถานการณ์ และภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ข้อค้นพบสรุปได้ว่าไม่มีภาวะผู้นำรูปแบบใดดีที่สุด และใช้ได้ตลอดไป ผู้นำจึงต้องเลือกใช้องค์ความรู้ และรูปแบบการทำงานให้เหมาะสมกับภารกิจ และสถานการณ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2558). คู่มือปฏิบัติงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- เฉลิมพรหม อธิยาภรณ์. (2558). ประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรี กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 2 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ธ สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป : ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัท เนติกุลการพิมพ์ จำกัด.
- อัครศักดิ์ คงคาสวัสดิ์. (2549). Competency ภาคปฏิบัติ-เขาทำกันอย่างไร. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

- ปภินวิช ศรีกุล และคณะ. (2563). ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2564, จาก <http://rtunc2020.rtu.ac.th/Production/proceeding.pdf>.
- ศุภิสรา ธารประเสริฐ. (2563). ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อัมรินทร์ พานัด. (2563). อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Taro Yamane. (1973). Statistics : An Introductory Analysis. (3rd ed.). New York: Harper and Row. Publications.